

VLASTNOSTI A PODMÍNKY VZNIKU KOLUVIZEMÍ VE VYBRANÝCH LOKALITÁCH

ABSTRAKT

Koluvizemě jsou půdním typem se specifickým geografickým rozšířením, vázaným na konkávní polohy svahů a terénní deprese. Hlavním diagnostickým znakem je výrazný horizont akumulace materiálu transportovaného z horních částí svahu nejčastěji vodní erozí. Další specifikum spočívá v úzkém propojení procesu koluviace s antropogenními vlivy, zejména s odlesněním a intenzivním zemědělským využíváním pozemků. Práce se zabývá vlastnostmi půdního typu koluvizemí a podmínkami jejich vzniku. Terénní výzkum byl prováděn v pěti vybraných územích lokalizovaných ve středních Čechách. V každé lokalitě bylo umístěno několik sond v různých částech svahu. Na základě pozorování v terénu bylo v konvexních částech svahů zjištěno výrazné ochuzování svrchní části půdního profilu o jemné částice, celkové snižování mocnosti profilu a nárůst štěrkovitosti. Na úpatí a v konkávních částech naopak dochází k akumulaci půdního materiálu transportovaného z horních částí svahu. Intenzita tohoto procesu a mocnost akumulovaného horizontu závisí na typu podloží, půdních vlastnostech a způsobu využívání pozemku. Laboratorní analýzou odebraných vzorků byl potvrzen u všech vzorků nárůst podílu jílovité a prachovité frakce v dolní části svahu. Chemické charakteristiky, které mohou být do značné míry ovlivněny lokálními antropogenními zásahy do půdního krytu (hnojení, vápnění...), vykazují značné rozdíly. Obsah humusu se ve většině případů zvyšuje směrem k úpatí a zůstává konstantní i v akumulovaném horizontu. Při intenzivní erozi, kdy je transportován i minerální materiál ze spodiny, může obsah humusu v ornici i akumulovaném horizontu na úpatí naopak klesat. Vývoj půdní reakce v rámci svahu odráží zejména charakter substrátu. Kyselé podloží implikuje snižování pH v horní části svahu, naopak neutrální či bazické horniny mohou způsobit zvýšení pH v erodovaném profilu. V případě sorpčních charakteristik nebyla zjištěna jasná závislost na pozici půdního profilu ve svahovém systému. Závěrem lze uvést, že koluviální horizonty výrazné mocnosti (až 0,7 m) byly nalezeny v lokalitách budovaných horninami nižší geomorfologické hodnoty, s půdami střední zrnitosti s vysokým obsahem prachových částic, které byly dlouhodobě obdělávány.

Klíčová slova: koluvizem, půdní typ, půdní eroze, půdní profil, svah